

НАШЕ
СТАРИ
СРЕЋА
БЕШТА

www.nh.rs

ЊИВА

Ратарски недељни лист.

Број 48.

28. (15.) новембра 1915.

XVIII. год.

Претплата је: 3 круне на целу годину.
Излази сваке недеље.

Уредништво и наклада «Њиве» је:
Budapest, Egyetem-utca 4.

Излази и на мађарском, словачком, рушњачком, румунском и немачком језику.

ОДЛИКОВАЊЕ НАШИХ ДРЖАВНИХ ТАЈНИКА.

Његово Величанство Краљ благоизволио је превишњим решењем, даном у Бечу 10. новембра 1915., подарити државним тајницима кр. угар. министарства пољопривреде наслове Његовога Величанства правих тајних саветника. По томе министарство пољопривреде броји од сада четири преузвишена господина. Први је наш омиљени г. министар барон Имре Гилањ; нове су Екселенције: барон Јосиф Кази, Иван Отлик и др. Јосиф Бартоки — сва тројица државни тајници, први доглавници и помоћници министрови — старе вође наших пољопривредних посала, делотворни пријатељи наших земљорадника, који су се вазда за њих бринули и у свему и свакад својски им помагали.

Отуда се и радујемо од свег срца што је превишње краљевско одликовање допало људи те велике краљеве милости доиста достојних, — људи који су целога века свога са неуморним радом, са истрајном издржљивошћу, са обзирном мудрошћу радили на томе, да земља наша напредује, да се узвиси земљораднички сталеж, да се уваже и подупру његови интереси.

Ова тројица одликованих првака живи су пример свима нама, како се неусишни труд ипак достојно награђује. Сва тројица постанули су краљеви прави тајни саветници од државних чиновника. Од свију грађана,

Барон Јосиф Кази, државни тајник.

који се радују њиховом превишњем одликовању, ми се томе највећма радујемо — јер су, тако рећи, ова три голема хроста поникла и разграница се баш у нашој гори. Радећи тихо и скромно на развиту наше домовинске земљорадње и пољопр-

Др. Јосиф Бартоки, државни тајник.

вреде као чиновници највише сред-средње државне власти, постигоше Њих сва тројица ово највише достојанство, које може да постигне најзаслужнији државни чиновник. Па

Иван Отлик, државни тајник.

кад су они до сада улагали толико труда, да нашу домовинску земљорадњу унапреде, да стварају све оне установе, које човекољубиво помажу нашем земљораднику, уверени смо, да ће они оно велико поверење, које им је народ до сада поклањао, од сада, овако узвишени, још већма це-

X
НИТИ
ЉИТИ
ТРУД
НОМЕ
ДА М
ДА М
ЖИВ
М
ДРЖ
ЈЕ Н
ТА
СВЕТ
РАТИ
ЈЕ О
ГОРО
ВАН
НОС
ОЧИ
СИН
И Д
ОВЕ
ВОЛ
МАЈ
ОФИ
ЈОС
СВО
И
УГЛ
ДР
ПР
ША
Д
ПР
ЗН
И
О
ГИ
СЕ
НЕ
ДА

нити те радити још и више на бољитку и срећи нашега земљорадника, трудити се да га у лепоме али мучноме позиву његовом потпомажу, да му утру многу бригу са чела и да му прибаве што више радости у животу његову.

Међу овом тројицом Екселенција државни тајник барон Јосиф Кази је најстарији, ма да још није старац. Та он је одмах чим је избио овај светски рат, пошао добровољно на ратиште као домобрански мајор, те је осам месеци дана, јуначким прегором, сносио све ужасне терете ратовања излажући се највећим опасностима. Стегнуо је своје ојађено очинско срце и онда, кад му је мили син погинуо на ратишту, па се борио и даље за своју милу домовину. За ове војничке заслуге његове благоволио је светли Краљ одликовати мајора барона Јосифа Казију са официрским крестом ордена Франца Јосифовога. У чиновничкој служби својој барон Јосиф Кази је вредан и савестан, те служи свакоме за углед. Од године 1910-те је политички државни тајник министарства пољопривреде и саборски заступник шаторалјауџељскога изборнога среза.

Преузвишени г. Иван Отлик је државни тајник министарства пољопривреде од године 1908-ме. Сви познају његово одлично стручно знање и његову неуморну ревност у раду. Он је бранич свију нас, јер је многих година радио ревно око тога: да се производи и стока страних земаља не увози лако у нашу државу, те да нам не кваре нашу пијацу, него

напротив да наши свињи, наша стока, наша жита, теку добре цене и у страним земљама, те да се све то већма траже и уважавају.

Међу овим Екселенцијама најмлађи је државни тајник др. Јосиф Бартоки — који нама, овоме листу за ратаре, стоји најближе. Многи његови красни, поучни чланци излазили су многих година у овом нашем ратарскоме листу и излазе непрекидно: саветујући ратаре, како да се у своме раду усаврше. Преузвишени госп. министар барон Имре Гиљањ поверио је старање око овог нашега ратарскога листа великом стручноме знању и богатоме искуству државнога тајника преузвишепога г. др-а Јосифа Бартокија. — Честитамо му најусрдније и најтоплије ово највише одликовање, које му је Његово Величанство превишње подарити благоизволело и у име свију читаоца нашега листа. Ми смо тврдо уверени о томе, да ће наш преузвишени г. државни тајник ратара и земљорадника и од сада тако волети као што га је до сада волео, за њега се својски заузимати и очински старати. Та нико не познаје боље од њега ратарев живот, његове потребе, његове жеље и наде. Све установе створене у нашој држави у корист земљорадника, у заштиту и обрану свију интереса његових и међу тима установама и «Раденичка Потпорна Благајница» потекле су из племенитога срца, из неуморне радилости, из златнога пера и мушке речи др-а Јосифа Бартокија. На свему томе нека му је и хвала и слава!

Немојмо одвећ штедети са семеном за сетву.

Високе су цене житарица, па је одиста саветно са семеном доста штедљиво поступати. То захтева, у одређеној мери, и успех усева, јер се нагусто засејана биљка тешко развија и једна другој шкоди. Но још је горе сејати наретко, јер ће усев сигурно мали бити и у њему ће се лако развити коров. Најбоље је ухватити и овде златицу средину.

Нарочито не смемо при сетви жита бацати мање семена него што то до сада чинисмо. Жито много више него остале биљке воли сејање на доста густо. Ако је жито наретко сејано, сигурно ће закржљавити, доцније ће се развити и бити ће неједнако. При сетви жита морамо дакле пазити, да одржимо потребну густину, а та је: да је семе у редовима једно од друго удаљено на $4-4\frac{1}{2}$ центиметера. Колико ће жита доћи у род, то се мења према приликама. То увек зависи од каквоће тла, од обрађивања земљишта, о каквоћи семена, о добу сетве итд. Када све ово узму газде у обзир, онда обично узимају, на катастрално јутро 80—120 литара семена. Једном речи, не смемо одвећ јако штедети семе, јер ћемо имати много штете, ако нам се штедљивост развије у тврдичење.

Другојачије стоји ствар код ражи. Ту се већ пре може сејати у ређе редове и при томе се сме мање семена употребљавати; нарочито ако рано сејемо, јер се онда не морамо бојати од мува. Раж се брзо разбо-

кори и већ до јесени заврши своје клијање. Стога му је бокорење у подједнакој висини и класју му не прети опасност, да ће се угушити и зарђати. Ређа је сетва до сада код ражи успела. Ту дакле можемо штедети семе и сејати редове 15—18 цм. једно од друго далеко. Нарочито је добар Цехетмајеров начин сејања, који се у томе састоји, да се семе са нарочитом машином засеје у продубљеним браздама, а када семе истера, онда све бразде са дрљачом уравнамо. И овде је битно, да је сетва ређа. Ако хоћемо да штедим са семеном, онда је ово оправдано једино код ражи, јер је ту скопчано са најмање ризика.

Сејање на ретко има своју велику тајну и од те зависи успех. Та се тајна у томе састоји, да семе мора бити врло добро. Особито треба пазити на ово, јер без тога не само да не ће бити успеха, него ће усев бити врло лош ако употребимо рђавију врсту семена. У колико је семе боље, у толико је сигурнији успех све и ако га не употребимо у великој количини. Семе је, осим тога, безусловно нужно добро прорешетати и пустити кроз тријер.

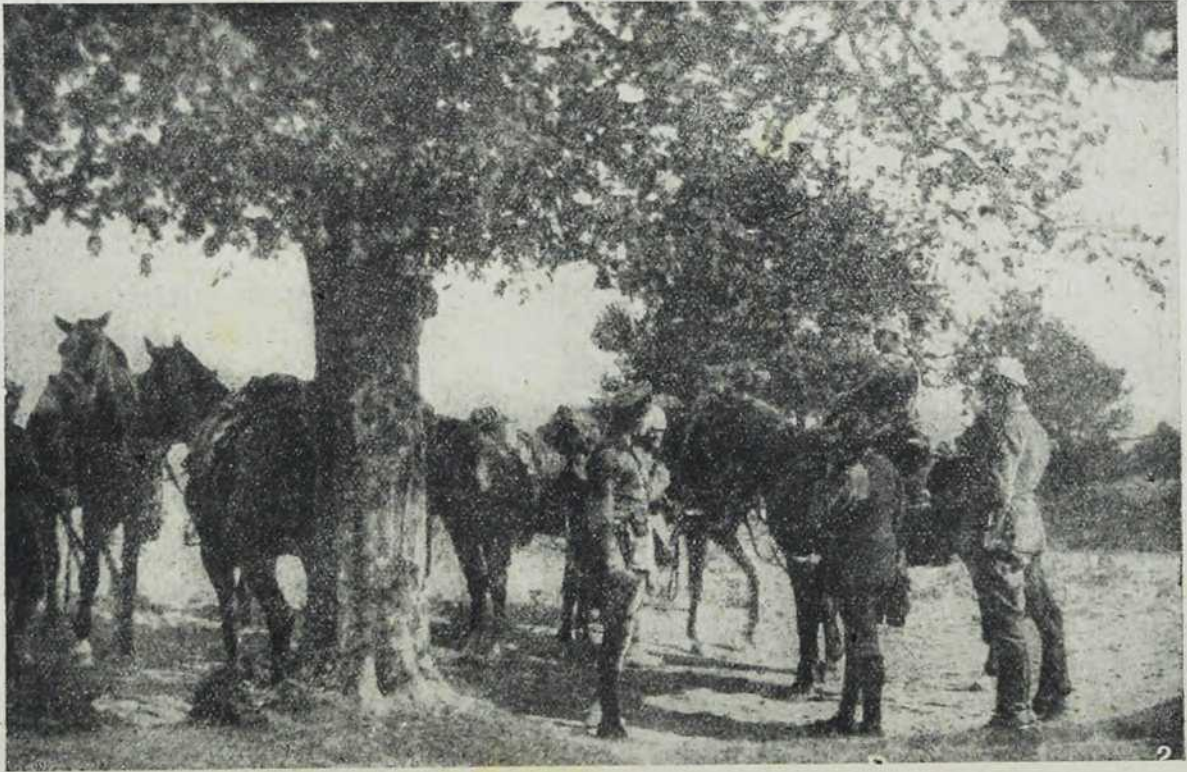
Ко нема добро семе, томе препоручујемо, да набави добро, чисто и здраво семе и нека се не усуди да засеје своје, од којег ће само лош усев добити, па ма колико иначе труда уложио у свој посао.

Стога још једном наглашујемо и опомињемо наше газде, да одвећ не штеде са семеном за сетву.

Напрегнимо сву своју снагу.

Наша би држава морала барем толико производити, колико је то потребно да се покрију потребе наше војске и да се цела земља кроз годину дана опскрби са храном. Ово ће се само онда постићи, ако сваки

Већ смо с јесени 1914. године били забринути, да ће нам сетва заостати за пређашњим годинама. Међутим смо се на нашу радост у овоме преварили. Наше су газде прошле јесени савесно испуниле своје дужности. И поред одласка радних снага на ратишта а већи простор засејаше,

Из Руске Пољске: Одмор немачке коњаничке предстраже.

педаљ своје земље засејемо класастим биљкама, са окопавином, зељем и пићом. Ово би требале да схвате као своју родољубиву дужност не само велепоседници, него и мале газде, јер је у нашој држави више малог, него великог поседа.

Нека мали газда напрегне сву своју снагу, да би у пуној мери могао одговорити својој дужности.

него ли пређашњих година што су засејавали, када им је и радна снага била при руци.

Према податцима, који се односе на привредну годину 1914—1915-ту, било је према прошлој години 425,750 катастралних јутара више засејано са житом, кукурузом и кромпиром.

По званичним податцима доносимо поделу овога броја појединце и то:

Вишак износи код			
жита	132,859	катастр. јутара ;	
ражи	35,114	«	«
јечма	64,064	«	«
зоби	33,169	«	«
кукуруза	126,020	«	«
кромпира	44,521	«	«
Укупно	425,750	катастр. јутара.	

Најлепше се признање мора одати нашим газдама, што су прошле јесени и овога пролећа са напрегнутом снагом испуњавале своје дужности. Узмемо ли у обзир, да на простору, који су Руси били привремено запосели, није ништа родило и да је било много штете од мишева, па да се ипак много више произвело, него досадашњих година, то је најлепши доказ, да су наше газде исто тако родољубиво вршиле своје дужности на дому, са плутом у руци, као што то чинише наши борци, са оружјем у руци, на Карпатским висоравнима.

Положај се међутим поново променуо. Од наших газда, који прошле године још беху на дому, многи је настукао војничку службу и многи коњи и волови одоше у војничке сврхе, који дотле беху на њивама и стајама. Мање је на дому људи и животиња, а то су већ озбиљне и велике сметње јесењим сетвеним радовима. Но како наша војска не зна за препреке, него их све руши, обара и савлађује, тако исто ни ми не смемо за њих знати. Мора бити редовна јесења сетва, ма пучало, ма севало.

Шта треба да радимо? Своју марву морамо боље хранити, јер ће само тако моћи издржати већи напор.

Треба јој давати семенасте хране, пуштати је да се довољно одмара, простирати под њу чисту сламу и држати је чисто. Товарну марву, коју сада имамо на расположењу, не смемо ни за какве друге послове употребљавати, осим за сетву и орање.

Друга је главна ствар, да нам плуг добро ради, а да се теглећа марва уз то што мање оптерећава. Старе и тешке плугове замењујмо са новима и лакшима. Обзиром на убрзаност радова и штедњу марве, овом приликом можемо нешто плиће орати.

Ко је свршио своје послове, тај нека не мисли, да се сада већ може одмарати. Напротив као што се наши ратници не боре само за себе, него за целу државу, тако исто и наш газда треба да земљишта наших ратника, узоре и посеје. Мора ово свако учинити, који има сувишне теглеће марве. Ко овом морању избегне, тај није добар домољуб, то је себичњак и као такав заслужује презир.

Добро би било земљу пре сетве посути са суперфосфатом, да би наш усев био плоднији.

Свако мора напрегнути све своје силе, да од прошле јесени сада више земљишта засејемо.

Састанци за нашу потпорну благајницу. Врло нагло расте број оних, који су похитали да осигурају себе и своју породицу код радничке потпорне благајнице. По свима крајевима уземљи прже се састанци, на којима се држе соучна предавања о користима потгорне благајнице и тим приликама де уписују за чланове врло многи, који мисле и на сутра, на своју будућност.

Огледало светскога рата.

Србија се још бори, али све узалуд. Српска војска је од свуда потиснута, опкољена и пресечена је у своје узмицању, те се очекује сваки час, да ће јој бити крај. Грехота што се пролива толико крви — јер је бугарска војска потукла француске и енглеске чете, које су пошле Србији у помоћ. Узалуд дражи Италија Грчку да помогне Србији, кад она сама не шиље Србији ни једног јединога војника у помоћ. Италија је сама на невољи; узалуд посишће варош Герц гранатима из својих убојних топова, кад не може да заузме ни наша утврђења испред те вароши. Кад год Талијанци нападну наше позиције, враћају се са крвавим главама а они, који преживе тај нападај, гомилама их остају мртви на свакоме бојишту. Стид их је, што нису кадри да нас потисну ама баш ни за једну стоцу.

У Енглеској заузимају се врло упливни државници, да се закључи мир. И сам енглески генералштаб признаје неуспех енглеске војске. озбиљни енглески државници предсказују већ сад, да енглески парламенат не ће примити закон о опћој војеној обвези.

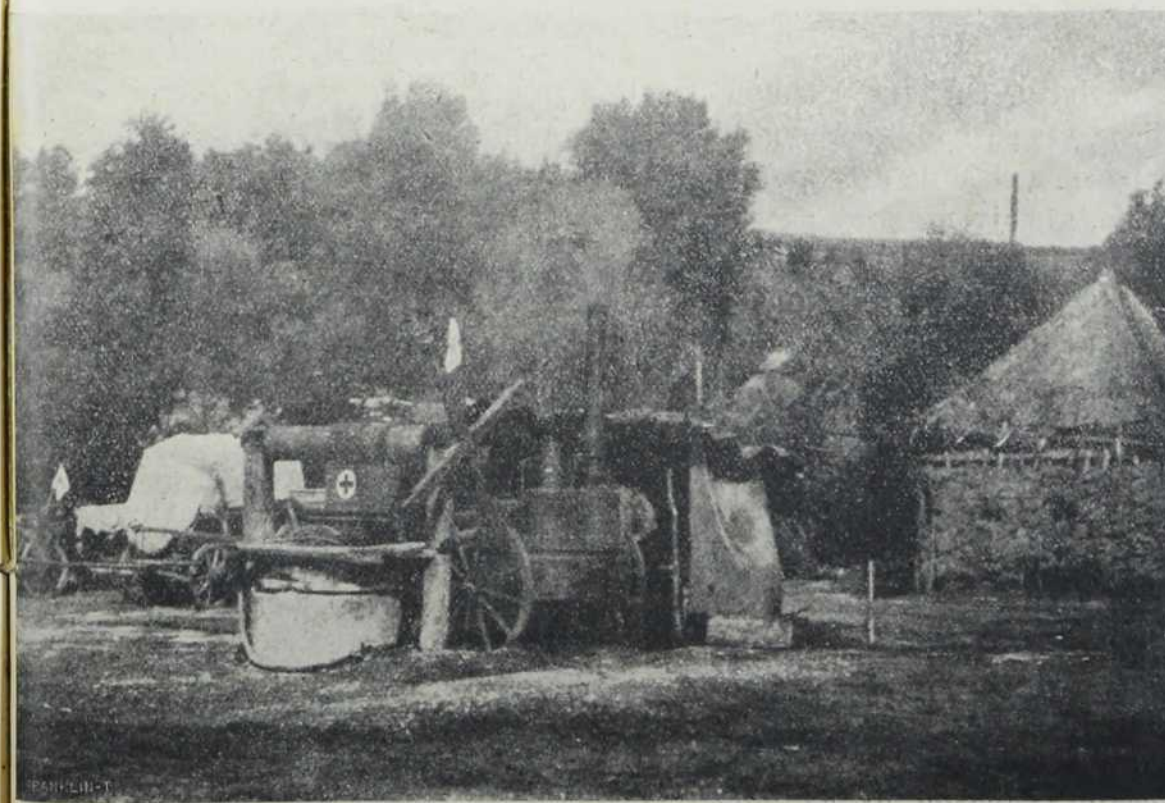
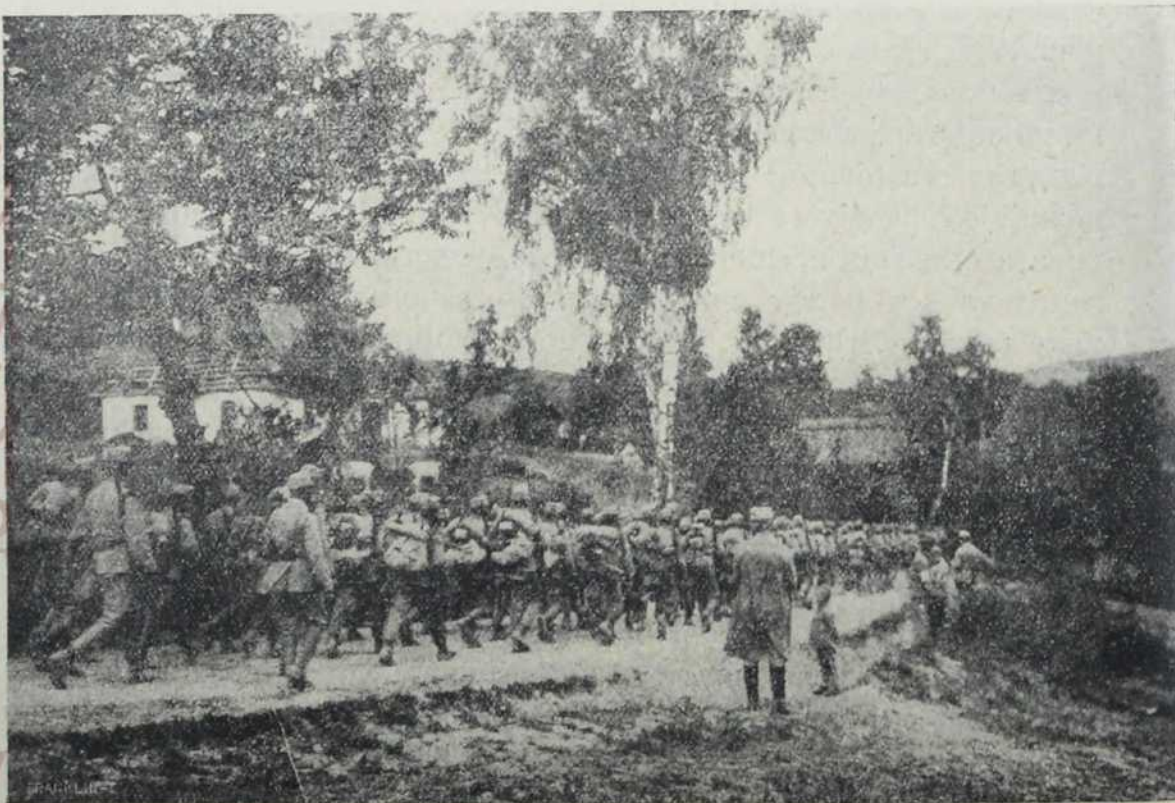
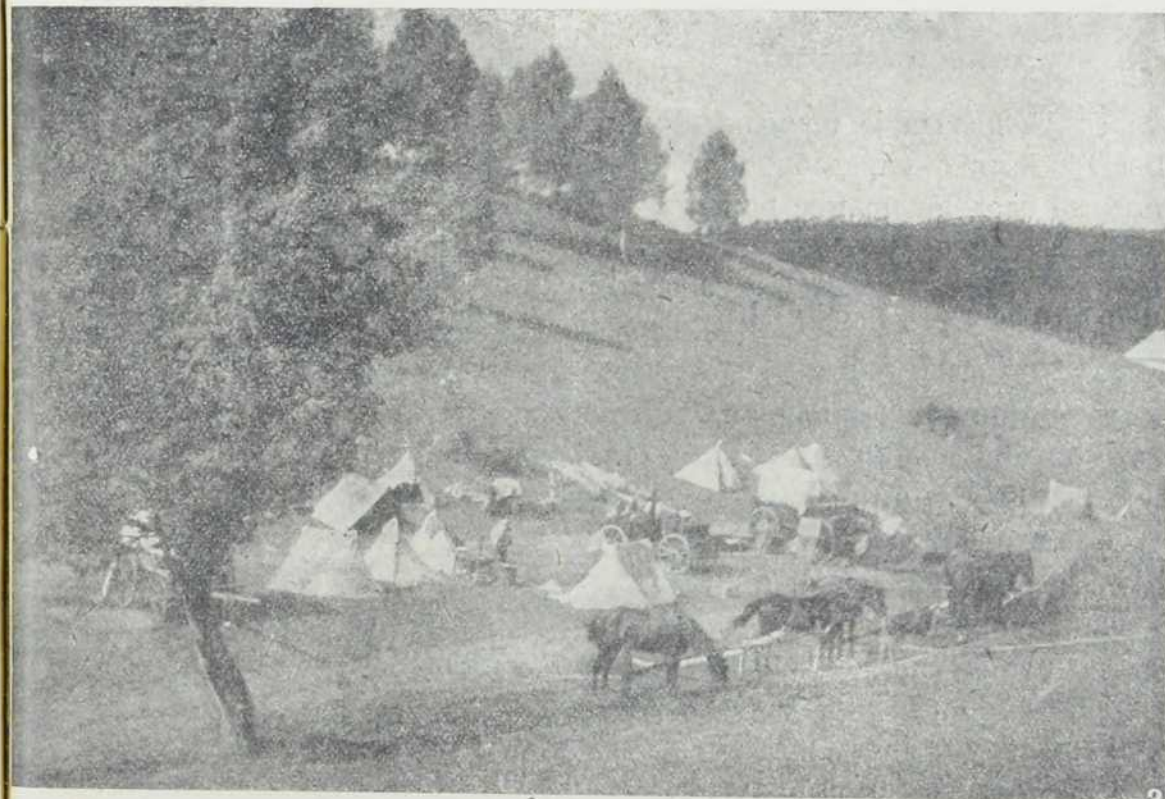
И Француска је завршила своје ратовање онога дана, када су јој

Немци притиснули најбогатије индустријске крајеве; када јој је одступио министар спољашњих послова, који је највећма био за ратовање; када су се по убојним рововима осуле летанке са штампаним написом: «Французи! Ми немамо више за што даље да ратујемо!»

А Русија? Ова грдосија од државе не може више озбиљно ни да мисли о томе: да ће од Турака придобити Цариград, Дарданеле [и мора. Турци су се оснажили, наоружали, па очекују хладнокрвно Русе, који срљају у своју погибију.

Сводимо овај свој извештај укратко на ово: чим се ослободи немачка војска, пошто буде Србија сасвим освојена, успремиће се управо на Египат, да тамо затоми оно врело, из којег извире Енглезима њихова војска и онда ће бити одмах краја рату и настануће мир.

Прехрана ратних заробљеника. Ратна управа је набавила много морских риба, те су ратна заповедништва одредила, да они код којих раде руски ратни заробљеници имају недељно двареда давати својим раденицима морске рибе уместо меса. Ко има код себе више од 50 руских ратних заробљеника на прехрану, тај је дужан прекупити од ерара одређену количину морске рибе. Буре херинга (500 комади) стаје 70 круна, метарска цента меснатих морских риба пак само 30 кр. Овој је наредби сврха, да се умери потрошња меса.

1. Корски заповедник Хофман. — 2. Трен. — 3. Домобрана пешадија. — 4. Дестилација пијаће воде са стројевима.

Из бојева околоте-Липе.

Новије владине наредбе.

Државна Влада издала је прошлих дана више изнимних наредба, од којих доносимо следеће по нас важније :

Заплена стројева за обрађивање тла.

Пошто у садашњим приликама стројеви за обрађивање земље на много места замењују отишлу људску снагу, те је влада издала наредбу, да се имају узети под заплену парни плугови и сви моторни и парни стројеви за орање и обрађивање земље. Ово не значи, да сопственик строја исти не би смео употребљавати у свом газдинству, него само то значи, да сопственик строја исти без дозволе министра пољопривреде за трајања заплене не сме слободно продати или отуђити. Они, који споменуте стројеве уносе из иностранства или их држе код себе на стоваришту рада продаје, морају њихову залиху пријављивати, након приспећа истих, у року од 8 дана министру пољопривреде. Код орања под најам министар пољопривреде је опуномоћен да посебном наредбом утврди највише цене. Они, који прекрше наредбу или је изиграју, бити ће кажњени са глобом до 600. кр. и затвором до два месеца.

Цена житног брашна.

Како је већ нестало брашна, које је млевено из скупљег жита, то је влада у својој наредби од 14. нов. обзиром на ту околност, да је сада

жито са 4 круне јефтиније него што је било за време жетве, снизила цене брашна за кување. Привремено је остала иста цена брашну за хлебач и брашну од ражи. Према новим ценама брашно је за кување сада за 8 круна јефтиније, него што је пре било. Цене у појединим крајевима наше земље по метерској центи овако изгледају :

1. На десној страни Дунава 51·44 кр.
 2. На левој страни Дунава 51·44 «
У жупанијама : Арва, Липто, Тренчен, Туроц и Зољом, муниципијама Шелмец и Белабањи _ _ _ _ _ 52— «
 3. Међу Дунавом и Тисом 51— «
У жупанијама : Хевеш и Пешт и у Кечкемету _ _ 51·44 «
У Будапешти _ _ _ _ _ 52— «
 4. На десној страни Тисе 51·44 «
У жупанијама : Шарошу и Сепешу _ _ _ _ _ 52— «
 5. На левој страни Тисе _ 51— «
 6. На углу Тисе и Мароша 51— «
У жупанији : Крапо-Серењ _ _ _ _ _ 51·44 «
 7. С оне стране Кираљхаго 52— «
 8. У Фијуми и околини _ 52·52 «
- Но обласне цене сместа ступише у живот.

Мађарска Газдинска Задруга

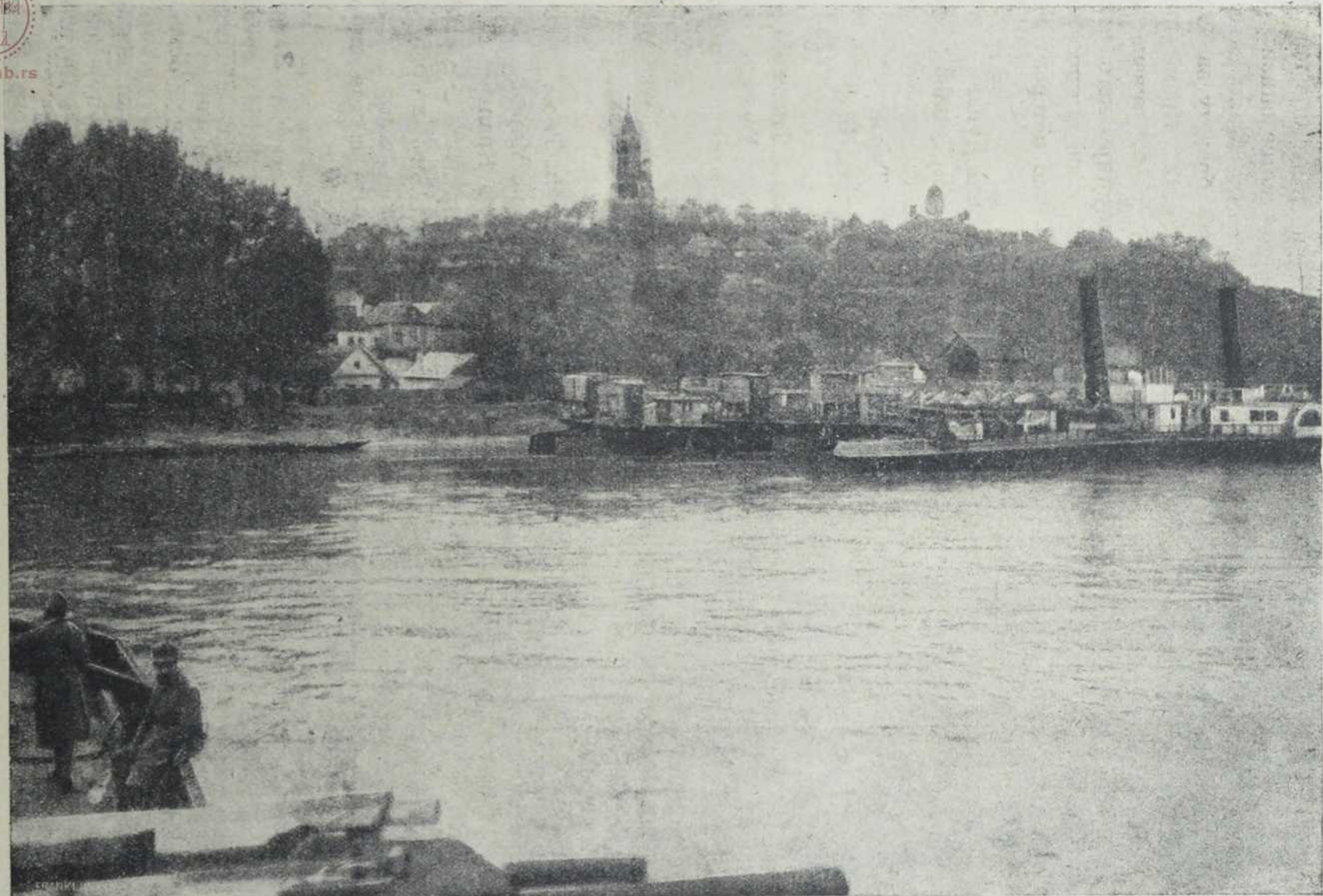
образује бесплатно сеоске задруге, газдинске кругове и арендашка друштва и даје бесплатна савета у свима задругарским пословима. Земљоделцима даје бесплатна упутства при куповању земље, те држи исказ земаља, продаваца и купаца. Ко је рад земље да купи или да прода, нека ту своју намеру јави Мађарској Газдинској Задрузи. Адреса је ова : Budapest, IX., Üllői-út 25. szám.

www.nb.rs

Н
А
Р
О
Д
Н
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Земунске слике: Изглед вароши са Дунава.

Пријављивање природа жетве. Сваки газда дужан је 12. (25.) новембра о. г. проесапити колико има тога дана жита, ражи, наполице, јечма, зоби и брашна, те то пријавити до 15-ог (28.) новембра своме Општинском Поглаварству. Ко то за-таји, прикрије, тај ће бити 2 месеца затворен и до 600 круна оглобљен, уз то ће му узантити сву залиху без накнаде. Ваља пријавити и то, колико је од те залихе продато без да је ко-год примио и однео; колико је од ове залихе још газдино и колико ће од ње требати му до 15. августа 1916. за кућу и за газдинство — на кад се све то одрачуна, колико остаје онда сувишка?

Не заборављајте на ово — да се после не кајете!

Генерал Светозар Боројевић и његови војници. У епитетском «*Našem Jedinstvu*» читамо: «О генералу Светозару Боројевићу причају нам наши с ратишта, који су дошли на кратак допуст, таквим поносом, као деца о рођеноме им оцу. Генерал Боројевић дође међу војнике и у прве редове, сред најжешће ватре. На једноме месту пао му је мртав до њега лични побочник. Разговара са сваким, кратко и одсечено, али са пуно топлине. Добади кад и кад и пладу. Он сам брине се за целу војску: за одела, за храну, за нушење, за све. Војници се хвала на храни и на свему, а о панчевима причају, да су тако уређени, као себе у властитој им кући. На свима су нова зимска одела. Сви приповедају, да Талијани никад не ће продрети ма ни прву обранбену линију, а доста је земљишта у нашем подручју изван те линије, па ни то Талијани не могу да освоје. О Талијанима уопће нам кажу, да се и они боре храбро, али бадава им; намерили су се на пет пута боље од себе.»

Син министра председника надпоручик. Његово Величаство краљ благоизволио је превршње именовати грофа Стевана Тнеу млађега — сина преузвишеног г. министра председника резервним надпоручиком у 7-ом хусарском пуку.

Траже се мајстори за Београд. У освојеном Београду почињу да изнова граде порушене зграде, али им не достаје мајстора, нарочито стаклара, столара и кровара, којима се тамо плаћа 5—6 круна дневно. Ко жели тамо да ради, нека се пријави владиним повереницима или местном поглаварству.

Набава дрва за гориво. Преузвишени г. барон Имре Гилањ, министар пољопривреде, дозволио је жупанијама које имају шума да могу ошћу јавну снагу употребити за сечење и доважање дрва за гориво. Раде-ници ће добијати са двадесет постотака већу од обичне местне наднице.

Забрана. Забрањено је из ратних обзира слати у иностранство такве карте, на којима су исписани аустро-угарски градови, вароши, војнички крајеви, места, предели, путеви, фабрике и сноменици. Ова забрана не односи се на туземство и на Босну и Херцеговину.

Парастоси. О имендану незаборављене покојне краљице Јелисавете служио је парастос у будимској православној српској цркви просвећени г. епископ Георгије плем. Зубковић са протојерејем Велимиром Недељковићем и војничким свећеником Германом Бошковићем. — У недељу по Митрову-дне одржан је у пештанској православној српској цркви годишњи помен-парастос неумрлом просветном добротвору Сави Текелији.

Књижевна вест. Изишао је из штампе „Пријатељ Народни“, први српски календар за год. 1916. Повећан је и велик је седам табака велике осмине, а доноси уз поучну и забавну садржину још и 32 лепе слике из данашњег рата. — Уредио га је и ове године Чика-Стева. — Цена му је 60 филира и поручује се у Наклади Франклиновога Друштва (Budapest, Egyetem-utca 4.).

Слике из Србије: На крагујевачком тргу.

ЗАБАВА

Крагујевац.

Иза пада Београда најзнатније је заузео Крагујевца на победничком походу наших армија. «Бомбашки» град повео се дакле за судбином престонице српске. Но још пре кратког времена стајала су ова два града у проклетој свези. У Београду су се замишљале ствари, које су морале доводити до катастрофе, а у Крагујевцу се приређивало оружје, што су га злочиначке руке преносиле у наше крајеве, да се с њиховом помоћу изводе убијства и уморства. Страшним београдским основама давао је Крагујевац још страшнија средства.

Београд био је глава српске краљевине, Крагујевац — некадашња кнежевска престоница — био је срце те земље. Неки опет

говоре, да је Крагујевац био десница, која је увек држала за балчак. Не казује узатуд подручачица :

«Залуд теби, Београде, слава,
Кад је теби Крагујевац глава!»

Дакако, да сасвим овако није било, али су се погледи Срба сваком приликом обраћали од Београда прам Крагујевцу и Шумадији. Један без другога нису Срби могли ни замислити. Ако је Крагујевац Србији давао најоштрије оружје, Шумадија јој је давала најхрабрије синове. Не само да се онде налази географско средиште краљевине, него је оно и у материјалном смислу најбогатије окружје, благајна државе.

Град Крагујевац и готово сав његов округ припада још северној половини земље. Шумадија се почиње на истоку од Жељевца-планине, обухвата један део Котленика, те се према западу простире готово до Крајева. На северу се уз цесту Горњи Милановац—

Крагујевац дотиче рудничког округа, на тече одатле преко Јагодине до горњег дела моравске долине. Овамо припада и западни и источни део Црног Врха (овога не ваља заменити с истоименом височином код Крупња крај Дрине и трећег Црног Врха у Мироч-планини на Дунаву), који чини један део западне границе, те читаву Јавор-планину закриљује од Велике Мораве. Јужна Шумадија сеже од прилике десет километара испод Крагујевца. Ова је Шумадија красна и благословена земља, пуна шума и разноврсних плодина. Са три стране окружена је непрекинутим зидом густих храстових шума, а са четврте — највећим и најиздашњим мајданима, па није онда никакво чудо, да се баш овде подигао српски крагујевачки арсенал!

Улазимо у Крагујевац са северо-источне стране, долазећи из Горњег Милановца. Вишеко дрвеће, које нам је досад пречило изглед, остало нам је за леђима, па видимо читав град, који је са три стране окружен бреговима. Кроз некадашњу Таково-улицу улазимо у град. Поток Ердок, који утиче у Лепеницу, што протече градом и предграђе Ердељ-мала (махала) остаје нам на страни. Покрај окружног здања и лене школске зграде, која чини отприлике средину града, води нас пут уз ниске и чисте кућерке, према новој цркви. У торњу ове цркве наглази се по величини друго звоно у читавој краљевини, тешко 2500 килограма. Преко потока удара нам у очи још нова војарна с великим пашњакотом иза ње, а одмах до ње — насупрот великога гимназијског здања — покрај дивизијског заповедништва, некадашњи Милошев конак, а данашња официрска касина.

С именом кнеза Милоша уско је спојена повет Крагујевца. За дуге епохе све до аустријских ратова с Османлијама у пређашњим вековима споменуо је град у XVII. столећу једини турски писац Хаџи Халфа називајући га «Кардиши Офча». Тек за прве окупације од године 1719—1739. спомиње се име Крагујевац као седиште окружног капетана Станише Млатишуме, храброг присташе цесарова, који је за своје јунаштво добио од аустријског владара златан ланац. Око год. 1804. био је Крагујевац средиштем српског устанка, јер је са свих страна

окружен густим шумама. Год. 1813. састала се овде народна српска Скупштина, која је поновно признала суверенство султаново. И касније су се у Крагујевцу одржавале народне Скупштине, јер је град стајао далеко изван досега калимегданских турских топова.

Веће значење задобио је Крагујевац, кад се Милош године 1818. онамо преселио, те онде сазидао себи конак, а граду дао прву цркву. У Крагујевцу су се око двадесет година решавали најзнатнији послови српски. Овде је Милош примао конзуле крунисаних владара, па је овде основано од год. 1833. до 1838. прво војничко училиште, више школе и прва штампарија, а године 1848. изнесен је и предлог за већу штампарску слободу. Ливница за топове, коју је кнез Александар био подигао на београдском Врачару, пренесена је год. 1851. у Крагујевац и тиме ударен темељ државном арсеналу.

Но пођимо даље кроз град!

Долазимо у леп, зелен парк. У некадашњој Кнез Михајловој улици ниже се зграда до зграде с леним трговинама. Мало више на лево стоји окружно судиште, иза којег се далеко пружају грађанске куће све до Бубањ-чесме и цесте према Јагодини. Излазимо из парка кроз жељезна врата, те с обе стране опажамо велике жељезне мостове, који воде преко Лепенице, леног потока, што окружује град са три стране и прима у себе споменути Ердок, у који опет на западу утиче мала Суша. На левој страни остаје нам Краљева улица и предграђе Палилула, које се развило у читаву индустријалну четврт.

Пролазећи испред некадашњег турског конзулата, уз обрежје Лепенице, долазимо у «Пиганску махалу», без које нема у средишњој Србији ни једнога градића. Некада су ту биле све прљаве черге, а данас саме зидане куће. На другој обали Лепенице опажамо још једну густу скупину од кућа, онда једно необично празно место, док нам на западу одједанпут не удари у очи читав низ лепушастих вила. Још прилично велика жељезничка станица — и дошли смо на крај Крагујевца.

Најзнатнији део града међутим лежи насупрот цркви. Споменута два жељезна моста воде према целини зграда, која је ограђена

дрвеним плотом, па има неколико улаза. Пред главним вратима стоје два стражара с пушкама...

То је српски државни арсенал. Даје граду и читавој околици главно обележје. Врло се ретко коме допушта улажење у овај арсенал, који стоји на овом месту већ преко шездесет година, па се од малих почетака развио у велику творницу. Безброј кола различите величине и облика излази и улази у ову оружарницу. Непрестано се увози и извози из ње дрво, жељезо и друге ствари. Према јужној страни воде посебне трачнице, којима се довршени елаборати отпремају у различите гарнизоне. Што сама Шумадија не може најамити за приређивање оружја и стрељива, то се довози са Црнога Врха, Рудника, Златибора и Мајданпека.

Отприлике неко 400 метара на југу од арсенала требаћ по хумовитој цести да дођеш до пиротехничког лабораторија, који се такођер састоји од читавога низа модерних здања. Хисторија овога арсенала са свим његовим приноама од оснутка до дана данашњег, врло је занимљива. Споменути ћемо само, да су се овде у пређашњим временима и звона левала, па се одавде опскрбљивала звонима читава Србија.

Крагујевац као главно место округа, који обасеже 2295 четворних километара, има 1900 кућа, а 15,000 становника. Један је од најбогатијих градова у земљи. Осим споменутих зграда нема ништа, што би требало напосе спомињати. Још пре неколико година показивало се пред Милошевим конаком оно дрвеће, на које је кнез вешао непоћудне људе.

На Мецинову брду, изнад града, налазио се још недавно највећи кошутњак, где су се хранили јелени. Више од 300 јелена добивало је овде — како су становници говорили — «забадава храну и стан».

Не зна се, што је било с тим парком... Само се једно зна поуздано: — у једној јединој ноћи нестало је 50 јелена!

«Fremdenblatt».

Одговорни уредник: ЧИКА-СТЕВА.

Издаје: Franklin-Társulat,
Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

ОГЛАСИ

ФЕЛЕРОВ добромисисни и боле ублажујући

ЕЛЗА ФЛУИД

за испирање грла са растварајућим утицајем стаје 12 стаклади франко 6 круна код **Feller V. Jenő** лекарника Stubica Centrala br. 31 (Zágreb m.). Има на 100,000 писама признања.

5643

Огласи се примају у наклади

ЊИВЕ

Budapest, IV., Egyetem-u. 4.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Преплатна је цена недељном, илустрованом, ратарском листу Њиви само 3 круне годишње. Поред ове малене претплатне цене добивају наши поштовани претплатници календар на дар, као божићни поклон Њивин — читаоцима.

Кад смо пре седамнаест година основали ратарски недељни лист Њиву нагласили смо: да смо ради да листом овим по јефтину цену уносимо у српску ратарску кућу здраву и корисну поуку, да забавним начином поучавамо српскога ратара корисноме знању и умењу — зарад његова свестрана напретка а у времену, у коме се свако живи отима да напредује. — Прелистајте нашу Њиву од године 1898. па до данас, па ћете се уверити из сваког ретка: да смо се поштено трудили, да се приближимо циљу, који смо истакли. Велики и неочекивани одзив, којег је стекао лист наш међу српским ратарима за ових седамнаест година излажења свога ободрава нас, да прионемо из све снаге и даље: да наша Њива буде из дана у дан све боља и лепша, а тиме српскоме ратару милија. — У то име излазиће Њива и од сада са овим подесним насловом сваке недеље једанпут, на целом табаку овако лепе глатке артије, урешена лепим и одабраним сликама и доносиће у свакоме броју: поуке из пољоделства, воћарства и из сваке друге гране кориснога рада; учиће ратаре пчеларењу, гајењу стоке и пернате живине; извештаваће га о новостима у народу и држави, казиваће му шта бива по свету; саопштаваће му земаљске и државне законе и уредбе; поучаваће га у разним важнијим грађанским пословима; одговараће на његова питања и упутиће га како да се помогне у својој нужди и потреби. — Овако лепо урешен, јефтин, забавно-поучни, недељни лист као што је наш лист Њива, — снажиће Србина ратара у борби живота за његов опстанак и напредак. У то име молимо све Србе ратаре који радо читају и читањем се пријатно забављају и поучавају: да се претплате на Њиву одмах од првих бројева, а ми ћемо им лист слати тачно и уредно. Лист је наш јефтинији и од погачица, зато га нико не може добити на вересију. — Претплата се шиље на адресу:

A Nyiva kiadóhivatalának Budapest, IV., Egyetem-utca 4.